

BỘ TÀI CHÍNH ĐỀ XUẤT SỬA LUẬT THUẾ GIÁ TRỊ GIA TĂNG VÀ LUẬT THUẾ TIÊU THỤ ĐẶC BIỆT

Nguyễn Ngọc Tú *

Tóm tắt: Bộ Tài chính vừa có tờ trình Chính phủ đề nghị sửa đổi, bổ sung Luật Thuế giá trị gia tăng (GTGT) và Luật Thuế tiêu thụ đặc biệt (TTĐB). Trong đó, đáng chú ý là đề nghị thu hẹp đối tượng không chịu thuế GTGT và đối tượng chịu thuế GTGT 5% chuyển sang áp mức thuế suất cao hơn (mức thuế suất phổ thông là 10%). Đối với Luật Thuế tiêu thụ đặc biệt sẽ điều chỉnh tăng thuế suất đối với một số mặt hàng tiêu dùng có hại cho sức khỏe, ảnh hưởng đến môi trường. Việc sửa đổi bổ sung hai luật thuế là bước đầu triển khai thực hiện Chiến lược cải cách hệ thống thuế, giai đoạn 2021 - 2030 theo Quyết định số 508/QĐ-TTg ngày 23/4/2022 của Thủ tướng Chính phủ.

Từ khóa: Luật Thuế giá trị gia tăng, Luật Thuế tiêu thụ đặc biệt.

Abstract: The Ministry of Finance has just submitted to the Government a proposal to amend and supplement the Law on Value Added Tax (VAT) and the Law on Special Consumption Tax (Special Consumption Tax). In particular, it is worth noting that it is proposed to narrow down the subjects that are not subject to VAT and those subject to 5% VAT to switch to a higher tax rate (the common tax rate is 10%). The Law on Special Consumption Tax will increase tax rates for a number of consumer goods that are harmful to health and affect the environment. The amendment and supplement of two tax laws is the first step to implement the Tax System Reform Strategy, period 2021 - 2030 according to Decision No. 508/QĐ-TTg dated April 23, 2022 of the Prime Minister.

Keywords: Law on Value Added Tax, Law on Special Consumption Tax.

Thu hẹp đối tượng không chịu thuế giá trị gia tăng, chuyển một số mặt hàng chịu thuế 5% sang áp mức 10%

Theo Bộ Tài chính, các nội dung sửa đổi bổ sung Luật Thuế giá trị gia tăng thời gian qua đã đi vào cuộc sống, tác động tích cực đến nhiều mặt của nền kinh tế - xã hội. Qua đó góp phần tháo gỡ khó khăn, khuyến khích các doanh nghiệp và cá nhân đầu tư phát triển sản xuất kinh doanh, đảm bảo tính đồng bộ của pháp luật và phù hợp thông lệ quốc tế, ổn định nguồn thu ngân sách nhà nước. Mặc dù vậy, trong quá trình triển khai thực hiện

đã phát sinh bất cập, chưa đảm bảo tính đồng bộ và bao quát toàn diện của hệ thống chính sách thuế. Một số quy định của Luật Thuế giá trị gia tăng còn phức tạp, gây vướng mắc trong thực hiện cho cả cơ quan thuế và người nộp thuế. Luật hiện hành cũng chưa có quy định cụ thể để xác định rõ cơ chế thu đối với một số loại hàng hóa, dịch vụ mới phát sinh theo sự phát triển kinh tế thị trường. Thực tế cho thấy, đối tượng không chịu thuế GTGT còn nhiều nên chưa bao quát hết nguồn thu; quy định hiện hành về doanh thu bán hàng hóa, dịch vụ không chịu

* Trường ĐH KD&CN Hà Nội

thuế GTGT có mức từ 100 triệu đồng/năm trở xuống cần nghiên cứu điều chỉnh cho phù hợp thực tế; đối tượng chịu thuế GTGT mức 5% còn nhiều, mức thuế suất phổ thông 10% cần phải nghiên cứu điều chỉnh phù hợp trong quá trình chuyển đổi và tái cơ cấu nền kinh tế. Ngay cả quy định về giá tính thuế GTGT đối với hoạt động kinh doanh bất động sản, còn có cách hiểu khác nhau giữa người nộp thuế và cơ quan thuế. Bộ Tài chính cho rằng, quy định về khấu trừ thuế GTGT đầu vào cần phải chặt chẽ hơn để góp phần ngăn chặn gian lận trong khấu trừ, hoàn thuế GTGT, chống thất thu ngân sách. Đồng thời, cần nghiên cứu sửa đổi một số thủ tục hoàn thuế để tạo điều kiện hơn nữa cho cơ sở đầu tư đổi mới công nghệ, thông qua đó tăng năng suất lao động, tăng khả năng cạnh tranh của doanh nghiệp.

Trên cơ sở đó, Bộ Tài chính đề nghị sửa đổi các nội dung liên quan đến việc thu hẹp đối tượng không chịu thuế; sửa đổi mức doanh thu bán hàng không chịu thuế GTGT cho phù hợp thực tế; thu hẹp diện chịu thuế GTGT thuế suất 5% theo định hướng Chiến lược cải cách hệ thống thuế; điều chỉnh tăng diện chịu thuế suất phổ thông (10%); sửa đổi quy định về giá tính thuế, khấu trừ thuế GTGT... Cụ thể là, để mở rộng cơ sở thuế, Bộ Tài chính đề xuất thu hẹp đối tượng không chịu thuế GTGT và đối tượng chịu thuế GTGT 5%. Mục tiêu của đề xuất này nhằm đảm bảo nền tài chính quốc gia an toàn, bền vững trong quá trình cơ cấu lại ngân sách nhà nước. Đồng thời, tiến tới áp dụng một mức thuế suất GTGT thông qua giảm bớt số lượng nhóm hàng hóa, dịch vụ không

chịu thuế GTGT và nhóm đang chịu thuế GTGT ở mức 5%, góp phần tháo gỡ khó khăn cho doanh nghiệp sản xuất trong nước, đảm bảo hàng hóa sản xuất trong nước cạnh tranh bình đẳng với hàng nhập khẩu cùng loại; phù hợp với thông lệ quốc tế, tạo điều kiện thuận lợi cho doanh nghiệp tham gia hội nhập kinh tế quốc tế.

Theo Bộ Tài chính, thực tế cho thấy một số doanh nghiệp sản xuất kinh doanh hàng hóa phục vụ nông nghiệp, ngư nghiệp (như phân bón, máy móc thiết bị, tàu đánh bắt xa bờ) thuộc đối tượng không chịu thuế GTGT gặp khó khăn do không được kê khai, khấu trừ thuế GTGT đầu vào của hàng hóa, dịch vụ mà phải tính vào chi phí sản phẩm, khiến giá thành tăng và lợi nhuận giảm, gây bất lợi trong cạnh tranh với hàng hóa nhập khẩu cùng loại. Vì thế, chính sách thuế hiện nay chưa khuyến khích được doanh nghiệp đầu tư, mua sắm, sửa chữa nâng cấp tài sản cố định để tạo ra sản phẩm chất lượng cao. Chưa kể, Luật Thuế giá trị gia tăng hiện hành quy định một số nhóm dịch vụ công ích (dịch vụ bưu chính viễn thông, internet...) thuộc đối tượng không chịu thuế GTGT. Tuy nhiên, quá trình toàn cầu hóa và xã hội hóa đang diễn tiến nhanh, doanh nghiệp thuộc các thành phần kinh tế đều tham gia cung cấp các nhóm dịch vụ công này. Việc quy định các dịch vụ công đã được xã hội hóa thuộc đối tượng không chịu thuế GTGT không còn phù hợp. Vì thuế GTGT đầu vào của vốn đầu tư đưa vào hoạt động sản xuất kinh doanh, dịch vụ không được khấu trừ, hoàn thuế, vừa bất lợi đối với doanh nghiệp dịch vụ công, vừa ảnh hưởng đến tính liên hoàn của sắc thuế này.

Riêng với đối tượng chịu thuế 5% Bộ Tài chính cho rằng, đa số các nước châu Á, đặc biệt là khu vực Đông Nam Á chỉ áp dụng một mức thuế suất GTGT, ngoài mức thuế 0%. Do đó, để phù hợp thông lệ quốc tế, hướng tới áp dụng một mức thuế suất GTGT, cần phải thu hẹp đối tượng chịu thuế 5%. Theo hướng này, trước mắt sẽ nghiên cứu sửa đổi bổ sung quy định tại Điều 5 Luật Thuế giá trị gia tăng để thu hẹp diện không chịu thuế GTGT (chuyển sang chịu thuế 5% hoặc 10%); cùng với đó sẽ nghiên cứu sửa đổi bổ sung Điều 8 để thu hẹp đối tượng chịu thuế 5% chuyển sang đối tượng chịu thuế 10%. Về lâu dài, sẽ nghiên cứu hoàn thiện Luật Thuế này theo hướng áp dụng thống nhất một mức thuế suất GTGT, khoảng 10% để đảm bảo tính nhất quán, dễ thực hiện.

Tăng thuế tiêu thụ đặc biệt một số mặt hàng tiêu dùng có hại cho sức khỏe, ảnh hưởng tới môi trường

Bộ Tài chính cho biết, các quy định tại Luật Thuế tiêu thụ đặc biệt thời gian qua đã đi vào cuộc sống, góp phần định hướng sản xuất và tiêu dùng, điều tiết và tái phân phối thu nhập, bảo đảm công bằng xã hội. Bên cạnh đó, Luật Thuế tiêu thụ đặc biệt còn góp phần bảo vệ môi trường, thực hiện cam kết của Việt Nam khi gia nhập Tổ chức Thương mại thế giới (WTO) bảo đảm phù hợp thông lệ quốc tế và góp phần ổn định nguồn thu ngân sách nhà nước. Tuy nhiên, chính sách thuế TTĐB hiện hành vẫn còn một số hạn chế, cần tiếp tục hoàn thiện để phát huy hơn nữa công cụ quản lý điều hành nền kinh tế vĩ mô. Theo đó, ngoài đối tượng chịu thuế TTĐB còn hẹp so

với thông lệ quốc tế thì việc quy định đối tượng không chịu thuế, mô tả mặt hàng tại biểu thuế hiện hành chưa thực sự rõ ràng, dẫn đến vướng mắc trong quá trình triển khai thực hiện. Thậm chí, tỷ lệ điều tiết đối với một số hàng hóa tiêu dùng xa xỉ còn thấp, chưa đạt mục tiêu hạn chế tiêu dùng, hoặc điều tiết thu nhập của người sử dụng có thu nhập cao trong xã hội. Cùng với đó, chưa có quy định hoàn trả thuế TTĐB đối với số thuế chưa được khấu trừ hết ở một số mặt hàng cần khuyến khích sản xuất, tiêu dùng sản phẩm thân thiện với môi trường. Chính vì vậy, Bộ Tài chính trình Chính phủ xây dựng dự án Luật Thuế tiêu thụ đặc biệt sửa đổi, nhằm mở rộng cơ sở thuế, hạn chế nhập khẩu và tiêu dùng các sản phẩm có hại cho sức khỏe, ảnh hưởng đến môi trường; khuyến khích đầu tư sản xuất và sử dụng xe ô tô thân thiện môi trường; đồng thời sửa đổi một số bất cập trong quy định hiện hành để bảo đảm tính minh bạch, dễ hiểu, dễ thực hiện. Cụ thể, các nội dung sửa đổi của Luật Thuế tiêu thụ đặc biệt sẽ tập trung vào ba nhóm chính sách. Một là, mở rộng cơ sở tính thuế theo chủ trương của Đảng, Nhà nước và phù hợp thông lệ quốc tế (bổ sung đối tượng chịu thuế TTĐB tăng thêm so với trước đây). Hai là, điều chỉnh tăng thuế suất đối với một số mặt hàng tiêu dùng có hại cho sức khỏe, ảnh hưởng đến môi trường. Ba là, sửa đổi bổ sung một số nội dung đảm bảo cơ sở pháp lý, tháo gỡ khó khăn cho doanh nghiệp và đồng bộ với quy định của pháp luật khác có liên quan.

Từ định hướng về ba nhóm chính sách cần sửa đổi, Bộ Tài chính đề xuất các giải pháp mang tính khả thi. Đối với

nhóm chính sách mở rộng cơ sở tính thuế, Bộ Tài chính đề xuất bổ sung đối tượng chịu thuế và áp dụng mức thuế suất phù hợp với từng loại hàng hóa, dịch vụ. Theo đó, sẽ nghiên cứu bổ sung diện áp thuế TTĐB đối với các sản phẩm tiêu dùng không có lợi cho sức khỏe, ảnh hưởng đến môi trường cần hạn chế tiêu dùng như: Đồ uống có đường; thức uống đại mạch và nước giải khát không cồn; thuốc lá mới và thiết bị, bộ phận, dung dịch của thuốc lá mới; kinh doanh dịch vụ trò chơi điện tử trên mạng. Với nhóm chính sách liên quan đến việc điều chỉnh mức thuế suất TTĐB, Bộ Tài chính đề nghị tăng thuế TTĐB đối với thuốc lá, rượu, bia để hạn chế nhập khẩu và tiêu dùng các mặt hàng có hại cho sức khỏe con người. Bộ Tài chính cho biết, theo báo cáo của Tổ chức Y tế thế giới (WHO) đến nay có khoảng 90% số nước áp dụng thuế TTĐB đối với thuốc lá, trong đó áp dụng cơ chế thuế hỗn hợp (thu theo tỷ lệ phần trăm và thu thuế theo số tuyệt đối) có gắn với điều kiện về định kỳ tăng thuế theo, hoặc cao hơn tốc độ lạm phát và tăng trưởng kinh tế.

Cùng với việc sửa đổi bổ sung ba nhóm nội dung chính của Luật Thuế tiêu

thụ đặc biệt nhằm đảm bảo cơ sở pháp lý, tháo gỡ khó khăn cho hoạt động sản xuất kinh doanh, vừa đồng bộ với các quy định của pháp luật khác có liên quan (Luật Hàng không dân dụng, Luật Thuế xuất khẩu thuế nhập khẩu, Luật Thuế bảo vệ môi trường, Luật Tiêu chuẩn Việt Nam về phương tiện giao thông đường bộ) cơ quan soạn thảo còn tập trung nghiên cứu bổ sung quy định về đối tượng chịu thuế và đối tượng không chịu thuế TTĐB để làm rõ hơn các mặt hàng và dịch vụ phải chịu thuế TTĐB. Đồng thời, sửa đổi bổ sung quy định về căn cứ tính thuế, giá tính thuế đối với trường hợp áp dụng mức thuế theo tỷ lệ phần trăm trên trị giá hàng hóa và áp thuế bằng số tiền tuyệt đối với từng loại hàng hóa; việc hoàn thuế và khấu trừ thuế cũng được cân nhắc để có giải pháp quản lý chặt chẽ hơn, nhằm chống thất thu ngân sách nhà nước. Riêng với nhóm chính sách sửa đổi bổ sung về điều khoản hướng dẫn thi hành, cơ quan soạn thảo đề xuất Quốc hội giao Chính phủ quy định chi tiết, hướng dẫn thi hành Điều 2 (đối tượng chịu thuế TTĐB), Điều 3 (đối tượng không chịu thuế TTĐB), Điều 6 (giá tính thuế TTĐB) và Điều 8 (hoàn thuế TTĐB) theo nội dung dự thảo luật./.

Tài liệu tham khảo

1. Luật Thuế giá trị gia tăng và các văn bản hướng dẫn thi hành.
2. Luật Thuế tiêu thụ đặc biệt và các văn bản hướng dẫn thi hành.
3. Luật Quản lý thuế và các văn bản hướng dẫn thi hành.
4. Chiến lược cải cách hệ thống thuế giai đoạn 2021 đến 2030.
5. Báo cáo tổng hợp của Bộ Tài chính.

Nhận: 21/3/2023

Biên tập: 31/5/2023

Đăng: Số tháng 7/2023